

Akční plán **Národního antibiotického programu**

Antibiotická rezistence představuje významnou hrozbu veřejnému zdraví. To je bohužel aktuální realita, kdy může nevhodné zacházení s antibiotiky spolu s nekontrolovaným šířením rezistentních mikroorganismů v populaci způsobit ztrátu účinnosti celé lékové skupiny, která iniciovala v polovině minulého století revoluci v medicíně. Antibiotika přispěla k záchraně životů a nepochybně umožnila rozvoj moderní, technologicky orientované medicíny. Znovu může dojít ke vzestupu nemocí považovaných dnes díky antibiotikům za vyřešený problém. Závažné infekce dosud účinně léčené antibiotiky mohou opět ohrožovat nemocné na životě.

Antibiotická rezistence způsobuje významné zvýšení mortality (*úmrtnosti*) a morbidity (nemocnosti, chorobnosti), včetně nákladů na zdravotní péči, a ohrožuje tak bezpečí pacientů i finanční udržitelnost zdravotního systému. Na základě provedených analýz lze odhadovat, že nevhodná preskripce antibiotik reprezentuje každoročně finanční objem 1-1,5 miliardy Kč.

Příčinou vzestupu antibiotické rezistence je časté nadužívání a nesprávné používání antibiotik v humánní a veterinární medicíně, a také nedostatky v oblasti prevence a kontroly infekcí usnadňující šíření rezistentních mikrobů ve zdravotnických zařízeních i v běžné populaci.

Pokud by mělo být účinně a dlouhodobě omezováno nadužívání antibiotik, je třeba především znát jeho příčiny, které se mohou v různých zemích významně lišit, protože mentalita a zvyklosti laické veřejnosti, pacientů i předepisujících lékařů jsou rozdílné. Prokazatelný vliv v této oblasti mají také kulturní, socioekonomické tradice dané společností. V každém případě je účinné, klinicky i epidemiologicky bezpečné používání antibiotik společnou zodpovědností lékaře i pacienta.

Mezi nejčastější faktory, které ovlivňují nadužívání antibiotik v primární péči jsou:

- profesionalita lékaře, úroveň jeho vzdělání;
- dostupnost srozumitelných a objektivních informací;
- obavy z komplikací, snaha „neudělat chybu“;
- nátlak pacienta, případně rodičů, obava ze ztráty klientely;
- široká a neomezená dostupnost antibiotik;
- potřeba použít „moderní a zaručeně účinný lék“;
- doporučení specialisty;
- způsob úhrady antibiotik, ekonomická zpětná vazba;
- společenské a kulturní tradice;
- marketingové kampaně a reklama farmaceutických firem.

Za krátké období od roku 2000 došlo v ČR k vzestupu rezistence některých významných původců infekcí až o desítky procent. Tento stav vyžaduje neodkladnou implementaci systémových, odborně kompetentních a nákladově efektivních opatření na národní, regionální i lokální úrovni, ve shodě s principy deklarovanými v Doporučení Rady EU (2002/77/ES) o obezřetném používání antimikrobiálních látek v lékařství a Doporučení Rady EU (2009/C 151/01) o bezpečnosti pacientů včetně prevence a kontroly infekcí spojených se zdravotní péčí.

Ministerstvo zdravotnictví ČR na základě Usnesení vlády ČR č. 595/2009 ustanovilo Národní antibiotický program (*dále jen „NAP“*). V souvislosti s výše uvedenými argumenty vytvořila Centrální koordinační skupina NAP (*CKS NAP*), která působí jako hlavní organizační složka NAP, ve spolupráci s Ministerstvem zdravotnictví ČR Akční plán Národního antibiotického programu pro období 2011-2013 (*dále jen „AP NAP“*), ve kterém identifikovala jedenáct prioritních oblastí. ČR v rámci implementace AP NAP využije jednu z nejhustších a nejlépe organizovaných sítí pracovišť (*tzv. antibiotických středisek*). Tato střediska již od počátku 70. let monitorují antibiotickou rezistenci a poskytují pravidelně data k centrálnímu zpracování v Národní referenční laboratoři pro antibiotika (*sídlo ve Státním zdravotním ústavu*).

MUDr. Vlastimil Jindrák, Doc. MUDr. Vilma Marešová, CSc.

Zdroj: MZČR

Salve. Dr. Langer